

Wanneer de lente komt

Wanneer de lente komt
En als ik dan al dood ben
Zullen de bloemen net zo bloeien
En de bomen zullen niet minder groen zijn dan het vorig voorjaar.
De werkelijkheid heeft mij niet nodig.

Ik voel een enorme vreugde
Bij de gedachte dat mijn dood volstrekt onbelangrijk is

Als ik wist dat ik morgen zou sterven
En het was overmorgen lente,
Zou ik tevreden sterven, omdat het overmorgen lente was.
Als dat haar tijd is, wanneer dan zou ze moeten komen tenzij op haar tijd?
Ik houd ervan dat alles werkelijk is en alles zoals het moet zijn;
Daar houd ik van, omdat het zo zou wezen ook als ik er niet van hield.
Daarom, als ik nu sterf, sterf ik tevreden,
Want alles is werkelijk en alles is zoals het moet zijn.

Men mag Latijn bidden boven mijn kist, indien men wil.
Indien men wil, mag men rondom dansen en zingen.
Ik heb geen voorkeur voor wanneer ik toch geen voorkeur meer kan hebben
Dat wat zal zijn, wanneer het zijn zal, zal het zijn dat wat het is.

(07-11-1915)

© Fernando Pessoa

Uit: Onverzamelde gedichten/De Hoeder van de Kudden

In tegenstelling tot veel andere poëzie over sterven en dood is dit gedicht van Fernando Pessoa (Lissabon, 1888-1935) volledig ontdaan van verdriet, rouw en weemoedig sentiment. Dit valt op, de dichter zegt juist dat hij bij zijn eigen sterven slechts tevredenheid zal voelen.

Het gedicht is een gedachtestroom waarin woorden met een gevoelslading schaars zijn. Afgezien van de 'enorme vreugde' omdat zijn dood onbelangrijk is, meldt de dichter tot tweemaal toe 'tevredenheid' te voelen.

In de eerste strofen wordt de eigen dood neergezet tegenover de grotere context van de naderende lente, meestal een metafoor van het begin van het leven. De bloeiende bloemen en de groene bomen, de werkelijkheid, hebben de 'ik' niet nodig, levend noch dood. In de tweede strofe wordt de onverschilligheid van de natuur aangeduid en dit is het principe dat de dichter benoemt als zijn diepere motief. Daarom denkt hij op deze manier over de eigen dood. Hij 'houdt ervan' dat alles werkelijk is zoals het moet zijn, vooral omdat het ook zo zou zijn 'als hij er niet van hield'.

De laatste zin van het gedicht vat de gehele denkexercitie nog een keer samen en benadrukt de werkelijkheid van alle komende dingen, 'wat zal zijn, zal zijn wat het is'. Dit is - volgens de dichter - de enige betekenis die er is. Wat de lezer wellicht verwondert is het absolutisme, de distantie waarmee de dichter zegt te berusten in het eigen sterven. De werkelijkheid en de dichter zijn beiden onverschillig en zonder voorkeuren.

Aafke de Groot